

Poznań, 05 października 2023r.

Ocena
rozprawy doktorskiej na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych
i nauk o zdrowiu, dyscyplinie nauki o kulturze fizycznej

mgr PAWŁA KOZŁOWSKIEGO

**„Fizyczne i psychospołeczne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością narządu
ruchu a środowisko zamieszkania”**

wykonanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Bożeny Ostrowskiej, prof. AWF (promotor) i dr Dominiki Zawadzkiej (promotor pomocniczy) w Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu.

Podstawę formalną wykonania recenzji stanowi pismo Przewodniczącego Rady Kolegium Naukowego z dnia 16 sierpnia 2023 roku (RK.4100.8.2023).

Ocena strony formalnej

Rozprawa doktorska mgr Pawła Kozłowskiego została opracowana zgodnie z wytycznymi określonymi w art.187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2023 poz.742 z późn.zm.).

Przedstawiona do oceny dysertacja pt. *„Fizyczne i psychospołeczne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością narządu ruchu a środowisko zamieszkania”* jest przygotowana w formie maszynopisu opracowanego za pomocą komputerowego edytora tekstu. Ryciny, tabele i ilustracje są wklejone w formie cyfrowej do rozprawy w odpowiednich miejscach. Całkowita objętość pracy wynosi 132 strony, z 44 tabelami i 2 rycinami.

Zamieszczone w pracy treści, są w pełni zgodne z tematem określonym w tytule, rozłożone są zgodnie z merytorycznym podziałem na 7 rozdziałów, co odpowiada układowi prac doktorskich; myślę, że nie utworzony, a kończący pracę „Aneks pracy” powinien zawierać zamieszczone załączniki oraz spis tabel i rycin. Sądzę, że w strukturze prac doktorskich należy obligatoryjnie sytuować przed rozdziałem „Wstęp” stronę z wykazem symboli stosowanymi w pracy, co ułatwiłoby jej czytanie, a zarazem zrozumienie.

Jak wspomniano, na rozprawę składa się 7 rozdziałów głównych, streszczenia w językach polskim i angielskim, szkoda, że to ostatnie nie posiada tłumaczenia tytułu. Kolejność i logiczne ułożenie rozdziałów umożliwia śledzenie głównego celu pracy. Wyniki badań i ich analizę przedstawiono obszernie w 6 oddzielnych podrozdziałach. Każdemu zagadnieniu, który stanowił zwarty problem badawczy, poświęcono jeden podrozdział. Powyższy układ, pozwolił na przeprowadzenie analiz w sposób uporządkowany, co nie jest bez znaczenia przy dużej liczbie wyników badań.

Recenzent nie wnosi oprócz przedstawionych powyżej wątpliwości uwag krytycznych do formy i struktury formalnej rozprawy.

Ocena merytoryczna rozprawy

Znaczenie naukowe i oryginalność podejmowanego tematu

Niewiele badań w Polsce poświęconych jest warunkom mieszkaniowym osób z niepełnosprawnością w kontekście ich codziennego funkcjonowania i jakości życia. Badania naukowe dowodzą, że mieszkanie (lokum) i zdrowie są ze sobą bardzo związane, nie tylko w odniesieniu do osoby z niepełnosprawnościami. Z kolei przebywanie i funkcjonowanie w nieprzystosowanym środowisku domowym może nasilać niepełnosprawność i pogarszać jakość życia.

Dostępna literatura tematu nie wyczerpuje informacji na temat środowiska zamieszkania osób z różnym stopniem niepełnosprawności w kontekście ich bezpiecznego funkcjonowania, subiektywnej oceny jakości życia, czy samej w sobie niezależności. Wręcz nie posiadamy faktycznej wizji środowiska zamieszkania osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu, szczególnie osób w wieku produkcyjnym.

Stąd wybór tematu rozprawy doktorskiej mgr Pawła Kozłowskiego uważam za w pełni uzasadniony, z jednej strony dokładna identyfikacja czynników środowiskowych może wpłynąć na bezpieczeństwo i dostępność w środowisku zamieszkania osoby podczas wykonywania podstawowych i złożonych czynności życiowych; z drugiej natomiast wskazuje na ścisłą współpracę fizjoterapeuty z terapeutą zajęciowym w celu oceny potencjału zajęciowego osoby z niepełnosprawnościami w kontekście jego aktywności. Powyższa

problematyka nader aktualna należy do interesujących i ważnych tak pod względem poznawczym, jak i praktycznym.

Przejrzystość pracy, jej celów, hipotez, pytań badawczych, założeń

We „Wstępie” Doktorant ujmuje pojęcie niepełnosprawności w sposób holistyczny, kolejno przedstawia bariery i zagrożenia osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, po czym zaznaja z jego jakością życia i potrzebami, a na zakończenie uzasadnia cel swoich badań.

W odniesieniu do kluczowego (metodologicznie) rozdziału cel pracy został sformułowany prawidłowo; na podstawie literatury oraz samego projektu badań Doktorant przedstawił 8 pytań badawczych, które mają czytelne walory poznawcze i praktyczne, co jest bardzo istotne, gdyż nawiązują do teoretycznego tła problemu.

Ale formułując cel pracy Autor chyba zapomniał o hipotezach badawczych, które stanowią niejako obowiązujący standard metodologiczny.

W tym miejscu proszę o komentarz.

Ocena materiału badanego, liczebność, metoda doboru, opis warunków włączenia do badań

W bardzo syntetyczny sposób opisano materiał badany zarówno z kryteriami włączającymi i wykluczającymi z projektu, który stanowił ostatecznie 89 osób (47 mężczyzn i 42 kobiety) w wieku 18 – 64 lat. Około 2/3 badanych posiadało umiarkowany stopień niepełnosprawności, pozostałe osoby deklarowały stopień niepełnosprawności znaczny.

Do oceny warunków środowiska zamieszkania zastosowano *Home Safety Self Assessment Tool* version 5 international (HSSAT v.5). Do oceny jakości życia użyto skróconą wersję kwestionariusza *WHOQOL: Measuring Quality of Life (WHOQOL –BREF)*. Do oceny niezależności funkcjonalnej wykorzystano kwestionariusz (skalę) *The Functional Independence Measure (FIM)*. Do oceny niepełnosprawności w obrębie kończyn górnych w różnych aktywnościach wykorzystano kwestionariusz *The Disabilities of the Arm, Shoulder and Hand (DASH)*. Ze względu na okres pandemii rekrutacja wstępna odbyła się poprzez social media (facebook), następnie Autor odbył szereg rozmów telefonicznych z osobami, które odpowiedziały na ogłoszenie zamieszczone na facebooku, dokonując jednocześnie

selekcji badanych. Następnie przeprowadzono wizyty w miejscu zamieszkania respondentów, podczas których stosowano wywiady, jeden o charakterze socjodemograficznym i biomedycznym, kolejny – oparty na kwestionariuszach. Wyniki badań zostały poddane analizom statystycznym.

Czy wykorzystywane do badań ankiety zostały zwalidowane i zweryfikowane dla populacji polskiej? – proszę o komentarz.

Na przeprowadzenie badań uzyskano zgodę Senackiej Komisji ds. Etyki Badań Naukowych przy Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu (zgoda nr 25/2021 z dn. 31.12.2017 roku).

Dobór metod analizy wyników

Wyniki badań przedstawiono bardzo obszernie w 6 podrozdziałach rozprawy, są one nawiązaniem do celu pracy, ich treść jest przejrzysta dla czytelnika. Mnogość wątków, stopień ich uszczegółowienia i bardzo obszerne informacje o badanych parametrach są typowe dla rozpraw doktorskich. W przypadku skierowania pracy do druku warto przeprowadzić generalizację wyników i zaprezentować je na większym poziomie ogólności.

W pracy zastosowano prawidłowe procedury statystyki zaawansowanej w analizie wyników badań, wskazano testy, na podstawie których określono znamienność statystyczną obserwowanych zmian.

Ocena merytoryczna dyskusji, wniosków

Dyskusja stanowi 10-stronicowy rozdział rozprawy, napisany w sposób zwarty, interesujący – ukazujący osiągnięcia a często ograniczenia rezultatów badań przeprowadzonych w wielu ośrodkach naukowych. Rozdział ten jest napisany na dobrym poziomie naukowym. Pan mgr Paweł Kozłowski zastosował podwójny schemat omówienia swoich wyników na tle danych literaturowych. W pierwszej grupie porównań podejmuje polemikę na temat wybranych problemów niniejszej rozprawy. Jako drugą płaszczyznę wybrał weryfikację własnych założeń, w konfrontacji z danymi z piśmiennictwa. W rozdziale tym Doktorant zgromadził znaczną ilość wyników do porównań, stwarzając tym samym bazę danych, do której w łatwy sposób będą mogli docierać zainteresowani problemem.

Stwierdzam, że ocena merytoryczna rozdziału „Dyskusja” jest wysoka, co zapowiada pomyślne ulokowanie wyników pracy w zagranicznych czasopismach naukowych. Jednocześnie należy pochwalić Autora za staranne studia literaturowe, zacytowanych zostało 165 dobrze lokowanych i odpowiednio zastosowanych artykułów o zasięgu światowym, z aktualnie cytowanymi metodami badawczymi (drobne, wręcz kosmetyczne błędy w zapisie dotyczą np. poz. 7, 159, 160).

Na zakończenie pracy sformułowano 8 wniosków, które są wyważone i trafnie koncentrują się na najistotniejszych rezultatach całego projektu badawczego. Kolejne trzy wnioski aplikacyjne mogą być wykorzystane w pracy z osobami z niepełnosprawnościami narządu ruchu w środowisku ich zamieszkania.

Podsumowanie

Stronę merytoryczną pracy oceniam bardzo pozytywnie. Praca ma nie tylko wartości poznawcze – teoretyczne, ale będzie miała również istotne znaczenie praktyczne w ujęciu interdyscyplinarnym bowiem łączy perspektywę funkcjonalną i zajęciową terapeuty zajęciowego i fizjoterapeuty w pracy z osobami z niepełnosprawnościami narządu ruchu.

Stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgr Pawła Kozłowskiego pt.: *„Fizyczne i psychospołeczne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością narządu ruchu a środowisko zamieszkania”* spełnia wymogi określone pracom doktorskim, jednocześnie **kwalifikuje Doktoranta do nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki o kulturze fizycznej.**

Zatem wnoszę do Wysokiej Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu o dopuszczenie mgr Pawła Kozłowskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.